

LA GUERRA D'IRAQ, EUROPA I L'ORDRE INTERNACIONAL

La guerra d'Iraq pot suposar un abans i un després en la situació del món i en l'articulació de les relacions internacionals.

Tots tenim la responsabilitat de que aquesta transformació obri una nova època en les relacions internacionals que signifiqui una oportunitat per construir un món més pacífic, més just i més respectuós amb els drets humans, les normes de l'estat de dret i la democràcia.

Però no podem desconèixer que la guerra ha obert esquerdes i incerteses que, com espanyols, ens afecten en tres fronts: el de l'ordre internacional, el de la construcció europea, i el del paper d'Espanya en aquests dos fronts. En aquest moment crucial de la història, des del Cercle d'Economia volem contribuir al debat desapassionat que s'ha iniciat en la societat espanyola.

Defensem un món multipolar, governat per organitzacions internacionals multilaterals

L'esquema que ha regit les relacions internacionals des de la segona guerra mundial va canviar bruscament el 1989 amb la caiguda del mur de Berlín i la dissolució de l'imperi soviètic. De llavors ençà, Estats Units s'ha convertit en l'actor dominant de l'escena internacional i la seva política exterior ha incorporat una certa tendència a adoptar decisions unilaterals.

Simultàniament, estem assistint a l'aparició de nous actors com la Unió Europea o la Xina que –malgrat les seves limitacions en l'ordre polític, econòmic o militar- poden adquirir un protagonisme creixent i exercir un cert equilibri davant la posició dominant d'Estats Units. Una funció que poden pretendre desenvolupar per ells mateixos o bé, alhora, reforçant el rol dels organismes internacionals.

De fet, en els darrers anys s'han donat avenços importants en l'àmbit de l'ordenament internacional multilateral. Iniciatives com el Tribunal Penal Internacional, el Tractat de Kioto, o la Declaració de Johannesburg són manifestacions de la voluntat d'una àmplia majoria de països per establir les bases d'un futur consens mundial en alguns temes vitals que afavoreixin l'avanç de la democràcia en el món i el futur sostenible de la humanitat.

Es podria pensar que la crisi que ha provocat la guerra d'Iraq amenaça amb paraitzar aquests primers progressos. Si més no, la realitat pot ser molt diferent. És possible que sortim d'aquesta crisi amb la convicció i els instruments per avançar en aquest camí. L'aparició d'una opinió pública mundial i la constatació de que necessitem organismes multilaterals, com Nacions Unides, són dos elements positius que han sortit enfortits de la crisi.

Efectivament, creiem que cal destacar la reacció popular. La creixent globalització i interdependència, afavorida pel, cada cop més freqüent, ús d'internet, ha contribuït a aquest gran salt endavant en la capacitat d'expressió de l'opinió pública. Amb aquestes noves vies- espontànies, massives i pacífiques- l'expressió de l'opinió ciutadana pot complementar les, en ocasions, limitades possibilitats que ofereixen els mecanismes tradicionals de representació política. Una capacitat d'expressar-se que no pot veure's perjudicada per manifestacions puntuals i condemnable d'absurda violència.

Així mateix, s'ha demostrat que Nacions Unides són, malgrat les seves limitacions, l'element insubstituïble damunt del qual cimentar l'ordenament internacional, el respecte a l'estat de dret i l'expansió de la democràcia.

Defensem i recolzem una Europa més forta i més decisiva en la configuració de l'ordre internacional

Europa no ha sabut parlar amb una sola veu en aquesta crisi. Aquesta situació ha vingut a produir-se en uns moments en què la Unió Europea està fent front a reptes veritablement històrics que condicionaran, en gran mesura, el seu futur: l'ampliació als Països de l'Est; el procés de Convenció; i el reforç de les seves polítiques amb els països de la ribera sud del Mediterrani.

Però aquesta mancança no pot ser obstacle ara per avançar en la integració, assolir la unitat d'acció en política exterior i reconstruir el vincle atlàntic amb EE.UU. Només d'aquesta forma serà possible construir un món més multipolar i equilibrat.

Una Unió Europea, que després de l'ampliació tindrà uns 450 milions d'habitants i que representarà al voltant d'un terç del PIB mundial, ha de ser capaç d'establir un marc privilegiat de relacions amb Estats Units i d'apostar decididament a favor d'unes institucions internacionals multilaterals, reforçades i capaces de fer front els reptes d'un món en transformació. L'opinió pública europea, de manera quasi unànime, així ho reclama.

Però Europa no podrà assumir aquest rol sense una política exterior única i una capacitat de defensa i intervenció exterior pròpia que la faci creïble. Una política comuna en aquests dos àmbits, unida a l'espai econòmic i monetari del que ja gaudim, faria realitat el somni dels primers impulsors del projecte europeu.

Potser aquest sigui un bon moment per recordar que la realitat europea que avui coneixem va néixer després dels majors desastres que en el segle XX van protagonitzar els propis països europeus; i que el progrés en la construcció europea al llarg d'aquests cinquanta anys ha estat ple d'avanços i aturades, de postures divergents i de vegades enfrontades entre estats, que només s'han superat des del respecte a la diversitat i des de la voluntat de trobar en Europa un superior interès comú.

Reclamem la reconstrucció del consens en la política exterior espanyola per enfortir el seu paper en l'escena internacional

Al llarg d'aquests quasi cinquanta anys, Europa ha estat l'eix central de la política exterior espanyola, amb fites com l'acord preferencial de 1970, l'accés a la condició de

membres de ple dret de la CEE el 1986, o la nostra incorporació, des del primer moment, a la Unió Econòmica i Monetària el 1999. Tots aquests moments foren viscuts amb especial intensitat per la societat espanyola.

Espanya ha trobat en aquest espai europeu la seva font d'estímul i progrés. En l'àmbit econòmic, accedint a un mercat que ens ha donat l'oportunitat d'apropar-nos als nivells de benestar dels països més desenvolupats. En l'àmbit polític, trobant el suport de les democràcies europees al nostre procés de democratització. En l'aspecte social, incorporant el model de benestar que ha donat cohesió social i territorial.

Avui, Espanya forma ja part d'aquest nucli central de països que conformen les polítiques de la Unió, i als quals correspon liderar els seus projectes més ambiciosos, com ha estat el cas de la Unió Econòmica i Monetària, i com ha de ser la Política Mediterrània de la Unió.

El Cercle d'Economia va néixer, els anys cinquanta, com a manifestació de la voluntat de sectors renovadors de la societat catalana i espanyola per participar activament del projecte d'integració europea. En les circumstàncies actuals, el Cercle creu que el que cal és reforçar el compromís inequívoc amb el desenvolupament i consolidació del projecte de la Unió Europea. Una Unió que pot, i ha de, sortir reforçada d'aquesta crisi.

En aquest procés, Espanya ha d'aspirar a exercir el protagonisme que li correspon, tant en l'àmbit europeu com en el de les relacions internacionals. Però aquest protagonisme només podrà exercir-se, de forma sòlida i continuada, a partir d'un consens bàsic sobre la política exterior espanyola, compartit per les principals forces polítiques. Per això, volem reclamar tot l'esforç necessari als nostres representants polítics per reconstruir aquest consens bàsic, que ha existit des dels inicis de la democràcia.

Abril de 2003